

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Dobrovičova č. 12, 812 66 Bratislava

Štátna veterinárna a potravinová správa SR

Botanická č. 17, 842 13 Bratislava

**Národný program eradikácie besnoty
na Slovensku na roky 2022 - 2023**

Predložil:

prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.

Hlavný veterinárny lekár SR

Schválil:

JUDr. Samuel Vlčan

**Minister pôdohospodárstva a
rozvoja vidieka SR**

Aktualizácia Bratislava, december 2022

Národný program eradikácie besnoty na Slovensku na roky 2022 - 2023

1. Cieľ programu.
2. Právny podklad programu.
3. Vymedzenie pojmov.
4. Poučenie o chorobe.
5. Diagnostika.
6. Systém hlásenia choroby.
7. Kontrolné mechanizmy.
8. Premiestňovanie zvierat vnímavých druhov.
9. Kompenzácie pri ozdravovaní.
10. Monitoring a prevencia.
11. Stratégia ozdravovania od besnoty v Slovenskej republike od roku 2022
12. Opatrenia pri výskyte choroby.
13. Dezinfekcia.
14. Zrušenie nariadených opatrení.
15. Vakcinácia proti besnote.
16. Ukončenie národného programu eradikácie besnoty v Slovenskej republike.

Príloha č. 1

Vzor „Orálna vakcinácia líšok proti besnote – sezónna kampaň .... – metodické pokyny“

Príloha č. 2

Vzor „Veterinárne osvedčenie o vyšetrení zdravotného stavu zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zviera“

1. Cieľ programu

Cieľom programu je včas detegovať výskyt besnoty a zamedziť vzniku nových prípadov besnoty v Slovenskej republike (ďalej len „SR“). Od augusta 2006 do januára 2013 bola SR bez výskytu besnoty. Napriek všetkým opatreniam došlo k reintrodukcii besnoty z Poľska a SR už nebola krajinou bez výskytu besnoty. Od januára do mája 2013 bolo v blízkosti hraníc s Poľskom diagnostikovaných 7 nových prípadov besnoty, z toho 2 prípady sa vyskytli u psov, 4 prípady u líšok a 1 u kuny. V roku 2015 bolo diagnostikovaných 5 prípadov besnoty u líšok v tesnej blízkosti poľskej hranice. Od roku 2016 do decembra 2021 nebol v SR potvrdený prípad besnoty. V súvislosti s nepriaznivou epizootologickou situáciou v Poľsku (zvyšujúci sa počet prípadov besnoty u voľne žijúcich a domácich zvierat v Mazovskom vojvodstve) a na Ukrajine pokračuje eradikačný program vo vymedzených oblastiach so zvýšením rizikom možnosti zavlečenia resp. rizikom výskytu prípadov besnoty. V roku 2018 Slovenská republika splnila požiadavky OIE a EK na vyhlásenie za krajinu bez výskytu besnoty. V roku 2020 Slovenská republika splnila podmienky medzinárodného úradu pre nákazy OIE týkajúce sa samo deklarácie krajiny bez výskytu besnoty. Slovenská republika zaslala v septembri 2020 túto žiadosť na OIE a proces schválenia bol v roku 2021 úspešne ukončený. Napriek všetkým opatreniam došlo k reintrodukcii besnoty. V septembri 2022 sa potvrdil pozitívny výsledok u zastreleného jazveca) v okrese Humenné, infikovaného vírusom, ktorý cirkuluje v súčasnosti práve v Poľsku a na Ukrajine. V decembri 2022 bol potvrdený pozitívny prípad besnoty u uhynutého psa, odchyteného na hranici s Ukrajinou a umiestneného do karanténnej stanice v Trenčíne, kde uhynul. V súčasnosti je WOA (OIE) štatút krajiny bez výskytu besnoty pozastavený. Vzhľadom na vývoj situácie dochádza pre rok 2023 aj k úprave štatútu Slovenskej republiky z pohľadu Európskej Komisie a príslušnej legislatívy. Na základe týchto pravidiel už nie je možné celé územie SR považovať za oficiálne bez výskytu besnoty. Štatút Slovenskej republiky ohľadom besnoty z pohľadu EK sa zmenil tak, že celé územie Slovenska s výnimkou okresov Humenné, Medzilaborce, Snina, Svidník, Stropkov, Vranov nad Topľou (Prešovský kraj), Michalovce, Sobrance, Trebišov (Košický kraj) je bez výskytu besnoty s plnením eradikačného programu. Okresy Humenné, Medzilaborce, Snina, Svidník, Stropkov, Vranov nad Topľou, Michalovce, Sobrance, Trebišov - plnenie eradikačného programu s novými elementami s cieľom eradikácie besnoty.

SR aktualizuje aj štatút na stránke

<https://www.svps.sk/zvierata/slovensko-bez-vyskytu-nakaz.asp>

Úspešnou realizáciou programu sa

- kontroluje vývoj choroby resp. zabraňuje šíreniu s cieľom dosiahnuť jej opätovnú eradikáciu
- zníži nebezpečenstvo prenosu besnoty na domáce zvieratá a ľudí
- poskytujú garancie pri premiestňovaní mäsožravcov a iných vnímavých druhov zvierat
- sa bude predchádzať zvýšeným finančných výdavkov súvisiacich s výskytom choroby.

Program eradikácie sa každoročne vyhodnocuje a na základe analýzy dosiahnutých výsledkov sa upravuje. Program je spolufinancovaný z prostriedkov EÚ.

2. Právny podklad programu

Právnym podkladom eradikačného programu je § 46 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 39/2007 Z. z.“).

Program schvaľuje Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „MPRV SR“) na návrh hlavného veterinárneho lekára v súlade s § 5 písm. f) zákona č. 39/2007 Z. z.

Príslušnými orgánmi zodpovednými za kontrolu a koordináciu plnenia programu sú orgány veterinárnej správy podľa § 4 ods. 3 zákona č. 39/2007 Z. z..

3. Vymedzenie pojmov

Vnímavým zvieratom sa rozumie teplokrvný živočích, ktorý nie je v imunite proti besnote, tzn hladina protilátok proti besnote potvrdená **metódou titrácie neutralizujúcich protilátok** nižšia ako 0,5 IU.ml⁻¹.

4. Poučenie o chorobe

Besnota je vírusová choroba všetkých teplokrvných živočíchov, ktorá postihuje predovšetkým centrálny nervový systém. Patrí medzi zoonózy (choroby prenosné na človeka). Pri typickom priebehu sa choroba manifestuje poruchami vedomia, zvýšenou dráždivosťou, hydrofóbiou, čiastočným a v neskoršom štádiu celkovým ochrnutím. Po objavení klinických príznakov sa choroba vždy končí smrťou.

Besnota je spôsobená jednovláknitým neurotrovným RNA vírusom z čeľade Rhabdoviridae rodu Lyssavirus druh Rabiesvirus. Pôvodca choroby je pomerne odolný voči vplyvom vonkajšieho prostredia. V tkanive pri teplote 4°C ostáva virulentný niekoľko týždňov, pri izbovej teplote niekoľko dní. Vírus je inaktivovaný varom za 2 minúty, ale pri teplote okolo 18°C až po 23 dňoch. Rovnako odolný je aj voči autolytickým a hnilobným procesom, pri ktorých v mozgovom tkanive ostáva vitálny 7 – 10 dní, v zakopanom kadavere až 5 týždňov.

Vírus je vylučovaný slinnými žľazami infikovaného živočícha a zvyčajne sa prenáša pohryznutím alebo potriesnutím porušenej kože. Menej častým spôsobom je prenos neporušenou sliznicou. Z miesta infekcie sa šíri nervovými vláknami do centrálnej nervovej sústavy, kde sa replikuje a vyvoláva nehnisavú encefalomyelitídu. Infikované zviera vylučuje vírus už v prodromálnom štádiu choroby, t.j. 2 – 5 dní pred manifestáciou prvých klinických príznakov.

Vnímavosť na besnotu je u jednotlivých druhov zvierat rôzna. Extrémne vnímavé na besnotu sú v našich podmienkach líšky, vlky, poľné myši a z hospodárskych zvierat hovädzí dobytok. Významnú úlohu v udržiavaní a šírení besnoty u voľne žijúcich zvierat v prostredí má líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*), ktorá je hlavným vektorom a rezervoárovým zvieratom. Vzhľadom na rozširujúci sa habitát psíka medvedíkovitého (*Nyctereutes procyonoides*) je možné v budúcnosti počítať i s týmto druhom ako ďalším rezervoárom besnoty vo voľnej prírode. Hlavnú úlohu v rozširovaní besnoty u domácich zvierat po zavedení povinnej vakcinácie psov má v súčasnosti mačka.

Besnota sa prejavuje v troch formách:

- a) zúrivej
- b) tichej
- c) atypickej

- a) **zúrivá forma** sa podľa príznakov rozdeľuje na 3 štádiá:
1. **štádium prodromálne** - je prvé štádium po uplynutí inkubačnej doby (2 - 15 týždňov). Zviera sa stáva smutným, depresívnym alebo apatickým, ľakavým a nepokojným. Uchýľuje sa na tmavé miesta. Často bezdôvodne mení polohu tela alebo sa hlasovo prejavuje. Niekedy podlieha depresii a môže byť nebezpečné. Domáce zvieratá sú však ešte vždy dôverčivé k svojmu chovateľovi alebo ošetrovateľovi a krotké zvieratá ostávajú prítulné. Psy a mačky strácajú hravosť. Spočiatku ešte prijímajú krmivo, ale ťažko hltajú, v dôsledku krčov hltana. U postihnutých zvierat sa môže vyskytovať zvýšenie teploty. Zvieratá sú veľmi smädné. Začína sa u nich prejavovať príznak „zvrátenej chuti“ – lížu a prehltávajú nestráviteľné predmety, ako sú kamene, hnoj, drevo, a pod. Toto štádium trvá 1 až 3 dni.
  2. **štádium excitačné** – prejavuje sa nespokojnosťou a vzrušenosťou, ktoré sa stupňujú až do zúrivosti. V dôsledku ochrnutia hrtana sa mení hlas zvieraťa. Typickým príznakom je strata plachosti a zúrivosť. Zviera je veľmi zúrivé a neobmedzene napáda a hryzie všetko živé i neživé čo mu príde do cesty. Šelmy si v zúrivosti často odhryznú aj časť vlastného tela (chvost, nohu, pohlavné orgány). V tomto štádiu sú najnebezpečnejšie. Domáce zvieratá napádajú už aj známe osoby. Zvýšená dráždivosť na bežné podnety (ostré svetlo alebo náhly zvuk) a hydrofóbia sú ďalšími príznakmi klinického obrazu tohto štádia zúrivej formy besnoty. Hovädzi dobytok útočí a prenasleduje ľudí i zvieratá, laktácia sa náhle zastaví. Koňovité často prejavujú známky úzkosti a extrémneho vzrušenia, sprevádzané váľaním sa s príznakmi koliky. Koňovité podobne ako ostatné druhy napádajú ostatné živočíchy, hryzú ich, kopú, váľajú sa na ne. Často sa zisťuje samopoškodzovanie (automutilizácia). Líšky a iné zvieratá s prevažne podvečernou a nočnou aktivitou možno sledovať počas dňa a v dôsledku straty plachosti sa dostávajú do blízkosti ľudských sídiel, kde napádajú domáce zvieratá a ľudí. Štádium zúrivosti trvá 3 - 4 dni.
  3. **štádium paralytické** - je konečné štádium, kedy ochrnú žuvacie a jazykové svaly. Z ústnej dutiny vyteká množstvo ťahavých slín, ktoré zviera nie je schopné v dôsledku ochrnutia hltana, svalov jazyka a žuvacích svalov prehltáť. Sánka a jazyk ovísajú. Zmeny držania tela a nekoordinovanosť pohybov sa prehĺbujú. Postupne ochrne celé telo. Nakoniec zviera uhynie za príznakov udusenía. Paralytické štádium trvá pol dňa až dva dni.
- b) **tichá forma** sa vyznačuje tým, že z prvého melancholického štádia prechádza choroba hneď do štádia paralytického. Táto forma je najčastejšia u domácich psov, ktoré mohli byť ochranné očkované proti besnote, ale ešte sa u nich nevytvorila dostatočná imunita, alebo sa vyskytuje u psov po uplynutí doby chránenosti po vakcinácii. Pri tejto forme len zriedkavo pozorovať snahu o pohryznutie infikovaným zvieraťom.
- c) **atypická forma** neprebíha za vyššie uvedených príznakov. Zvyčajne sa prejavuje poruchami tráviaceho aparátu, potratmi alebo kombináciami vyššie uvedených príznakov.

5. Diagnostika

Besnota sa diagnostikuje na základe

- a) klinických príznakov
- b) laboratórnych vyšetrení
  1. dôkaz antigénu besnoty (imunofluorescenčne, histologicky, PCR),
  2. izolácia vírusu,
  3. RT PCR v prípade kontaktu typu II alebo III podľa klasifikácie Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO), ak nebola dokázaná prítomnosť antigénu besnoty imunofluorescenčným testom. V prípade kontaktu typu II alebo III s voľne

žijúcim zvierat'om musí byť vykonané vyšetrenie metódou RT PCR, toto vyšetrenie vykoná VÚ Zvolen.

WHO klasifikácia kontaktov človeka so zvierat'om podozrivým z besnoty:

- a) kontakt typu I: chytanie alebo kŕmenie zvierat'a človekom alebo obliznutie neporušenej kože človeka zvierat'om,
- b) kontakt typu II: kontakt zubov zvierat'a s nekrytou kožou človeka, malé škrabance alebo odrenie kože človeka bez krvácania spôsobené zvierat'om, obliznutie alebo potriesnenie poranenej kože človeka slinami zvierat'a,
- c) kontakt typu III: hlboké pohryznutie alebo poškrabanie človeka zvierat'om, obliznutie alebo potriesnenie sliznice človeka slinami zvierat'a.

Na vyšetrenie sa zasiela

- a) celé zviera do hmotnosti 50 kg,
- b) celá hlava s prvými dvomi krčnými stavcami,
- c) v prípade poškodenia mozgu lumbálna časť chrbtice.

Vzorky sa na vyšetrenie zasielajú čo najskôr. Pred odoslaním je potrebné skladovať ich pri teplote do 4°C – 8°C, aby sa dostatočne schladili.

Vzorka celého zvierat'a sa zasiela zabalená v PVC vreci vloženom do dobre uzatvoreného, pevného obalu s dostatočným množstvom suchého materiálu, zabraňujúcemu pretekaniu obsahu.

Vzorka musí byť identifikovateľná aj vo vnútri obalu. Sprievodný doklad sa prikladá ku vzorke tak, aby sa zabránilo jeho znečisteniu a mohol sa odstrániť bez manipulácie so vzorkou po jej prebratí v schválených veterinárnych laboratóriách.

Diagnostiku vykonáva Veterinárny ústav Zvolen (ďalej len „VÚ Zvolen“), ktorý je Národným referenčným laboratóriom pre besnotu. V prípade dôkazu antigénu besnoty konfirmáciu vírusu besnoty a jeho typizáciu vykonáva Národné referenčné laboratórium pre besnotu.

6. Systém hlásenia choroby

Na základe § 17 ods. 2 a § 37 ods. 2 písm. a) zákona č. 39/2007 Z. z. je každá fyzická osoba alebo právnická osoba oprávnená disponovať živými zvieratami povinná bez meškania hlásiť orgánu veterinárnej správy každé podozrenie na chorobu a úhyn zvierat'a a umožniť jeho vyšetrenie.

V prípade nenahlásenia podozrenia na chorobu, úhynu zvierat'a alebo neumožnenia jeho vyšetrenia, dopustí sa

- fyzická osoba priestupku podľa § 48 ods. 5 písm. a) zákona č. 39/2007 Z. z. a môže jej byť uložená pokuta od 400 EUR do 1000 EUR
- právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená na podnikanie správneho deliktu podľa § 50 ods. 2 písm. b) zákona č. 39/2007 Z. z. a môže jej byť uložená pokuta vo výške od 1 750 eur až 20 000 eur; podľa § 50 ods. 4 písm. a) zákona č. 39/2007 Z. z. a môže jej byť uložená pokuta vo výške od 10 000 eur až 160 000 eur.

7. Kontrolné mechanizmy

Základnou podmienkou pri eradikácii besnoty u domácich zvierat je evidencia a identifikácia psov podľa § 19 zákona č. 39/2007 Z. z., podľa ktorého:

- spoločenské zvieratá musia byť nezameniteľne označené a sprevádzané pri premiestňovaní s pasom spoločenského zvierat'a a ich identifikačné údaje vedené v Centrálnom registri spoločenských zvierat.

- vlastník psa je povinný zabezpečiť trvalé označenie psa chovaného na území Slovenskej republiky pred prvou zmenou vlastníka, najneskôr však do 12 týždňov veku a uviesť identifikačné údaje psa a údaje o vlastníkovi psa v centrálnom registri spoločenských zvierat.

Spoločenské zvieratá (psy, mačky, fretky) a psy chované na území Slovenskej republiky musia byť pri premiestňovaní nezameniteľne označené mikročipom (transpondérom) zodpovedajúcim norme ISO 11784, ktorý je možné kontrolovať čítacím zariadením podľa normy ISO 11785. Ak je zviera označené mikročipom, ktorý nie je v súlade s touto ISO normou, je držiteľ psa povinný pri kontrole identity psa pri vstupe na zvod poskytnúť čítacie zariadenie, ktoré umožní psa identifikovať.

Dôkaz prítomnosti protilátok v zmysle kontroly vakcinácie pre plnenie podmienok presunov mäsožravcov v domácom a v medzinárodnom obchode, ako aj kontrolu účinnosti orálnej vakcinácie líšok proti besnote vykonáva výhradne národné referenčné laboratórium pre besnotu (ďalej len „NRL pre besnotu“).

8. Premiestňovanie zvierat vnímavých druhov

Premiestňovanie psov, mačiek a fretiek podlieha veterinárnym požiadavkám ustanovených nariadením Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 576/2013 z 12. júna 2013 o nekomerčnom premiestňovaní spoločenských zvierat a zrušení nariadenia (ES) č. 998/2003. Základnou požiadavkou je preukázanie platnej vakcinácie proti besnote v ktoromkoľvek momente premiestňovania vyššie uvedených druhov zvierat medzi členskými štátmi a pri dovozoch alebo spätných dovozoch z tretích krajín, zaznamenaného v pase spoločenského zvierat'a, vydaného veterinárnym lekárom povereným hlavným veterinárnym lekárom Slovenskej republiky (ďalej len „poverený veterinárny lekár“) v súlade s § 6 ods. 5 písm. g) zákona č. 39/2007 Z. z..

V SR je ďalej § 19 zákona č. 39/2007 Z. z. ustanovená povinnosť evidovať všetky identifikačné údaje o spoločenských zvieratách, ktoré sa premiestňujú, v Centrálnom registri spoločenských zvierat. Na tieto účely sa identifikačnými údajmi rozumejú všetky údaje uvádzané v časti I.-VI. a IX. pasu spoločenského zvierat'a, ktorého vzor ustanovuje Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 577/2013 z 28. júna 2013, o vzorových identifikačných dokladoch na nekomerčné premiestňovanie psov, mačiek a fretiek, o zostavení zoznamov území a tretích krajín a požiadavkách na formát, grafickú úpravu a jazyky vo vyhláseniach potvrdzujúcich súlad s určitými podmienkami stanovenými v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 576/2013. Údaje uvádzané v časti I.-VI. pasu spoločenských zvierat do Centrálného registra spoločenských zvierat zadáva poverený veterinárny lekár.

EK prehodnotila štatút na besnotu pre okresy Humenné, Medzilaborce, Snina, Svidník, Stropkov, Vranov nad Topľou, Michalovce, Sobrance, Trebišov, ktoré vyňala z oblastí bez výskytu besnoty. Na uvedené oblasti sa okrem požiadaviek povinných z platnej legislatívy aplikujú aj dodatočné požiadavky súvisiace s premiestňovaním vnímavých mäsožravých zvierat.

A. Pred komerčným premiestnením vnímavých mäsožravých zvierat na besnotu (psy, mačky, fretky) z uvedených okresov **do iných okresov v rámci Slovenskej republiky** je potrebné okrem zákonných požiadaviek na identifikáciu a registráciu zvierat a vakcináciu proti besnote spĺňať aj nasledovné dodatočné požiadavky:

a) Požadovať od vlastníka zvierat u vakcinovaných zvierat proti besnote pred premiestnením najskôr na 30. deň po vykonanej vakcinácii odber vzoriek na vyšetrenie protilátok proti besnote v akreditovanom laboratóriu na vyšetrenie protilátok proti besnote – metódou titrácie neutralizujúcich protilátok.

a) V prípade potvrdenia hladiny titra protilátok proti besnote rovnej a vyššej ako 0,5 IU.ml⁻¹ metódou titrácie neutralizujúcich protilátok, sa zviera považuje podľa požiadaviek a odporúčaní WHO a WOA (OIE) za dostatočne chránené (nevnímavé) voči besnote a RVPS môže dať súhlas na premiestnenie zvierat z ohniska a ochranného pásma pred uplynutím 3 mesiacov ochrannej doby.

V prípade psov, mačiek a fretiek musí byť výsledok z vyšetrenia titru protilátok proti besnote zapísaný do pasu spoločenského zvierat povereným veterinárnym lekárom na vydávanie pasov spoločenských zvierat do oddielu č. VI. pasu spoločenského zvierat.

b) V prípade potvrdenia hladiny titra protilátok proti besnote nižšej ako 0,5 IU.ml⁻¹ metódou titrácie neutralizujúcich protilátok, sa zviera považuje podľa požiadaviek a odporúčaní WHO a WOA (OIE) za vnímavé na besnotu a nie je ho možné v žiadnom prípade premiestniť z ohniska a ochranného pásma pred uplynutím 3 mesiacov ochrannej doby.

V takomto prípade RVPS nariadi revakcináciu proti besnote.

Následne je zviera možné premiestniť za týchto podmienok:

I. po uplynutí 30 dní od revakcinácie proti besnote sa vykoná odber vzoriek na vyšetrenie protilátok proti besnote. V prípade potvrdenia hladiny protilátok proti besnote rovnej a vyššej ako 0,5 IU.ml⁻¹ metódou titrácie neutralizujúcich protilátok, sa zviera považuje podľa požiadaviek a odporúčaní WHO a WOA (OIE) za dostatočne chránené (nevnímavé) voči besnote a je možné ho premiestniť,

II. v prípade psov, mačiek a fretiek musí byť výsledok z vyšetrenia titru protilátok proti besnote zapísaný v pase spoločenského zvierat povereným veterinárnym lekárom na vydávanie pasov spoločenských zvierat do oddielu č. VI. pasu spoločenského zvierat.

Za komerčné premiestnenie zvierat vnímavých na besnotu v rámci Slovenskej republiky je považovaný aj ich presun:

- z registrovaných chovných zariadení do stredísk na zhromažďovanie psov, mačiek, fretiek,
- medzi karanténnymi stanicami a útulkami, prípadne zariadeniami na dočasnú starostlivosť zvierat,
- z registrovaných chovných zariadení do iných zariadení.

B. Pred komerčným premiestňovaním vnímavých mäsožravých zvierat na besnotu (psy, mačky, fretky) z uvedených okresov **do iných členských krajín a tretích krajín** je potrebné:

- požadovať od vlastníka zvierat dodatočné požiadavky na premiestňovanie a to výsledok na vyšetrenie titru protilátok proti besnote podľa bodu 1 časti A. tohto usmernenia a tiež
- splnenie požiadaviek na premiestňovanie spoločenských zvierat podľa Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 576/2013 z 12. júna 2013 o nekomerčnom premiestňovaní spoločenských zvierat a zrušení nariadenia (ES) č. 998/2003 (viď písmeno E. body 1. až 5 a bod 7.).

C. Pred nekomerčným premiestňovaním vnímavých mäsožravých zvierat na besnotu (psy, mačky, fretky) z uvedených okresov **do iných okresov v rámci Slovenskej republiky**

a ich návratu do uvedených okresov a opačne je potrebné splňať zákonné povinnosti na identifikáciu a registráciu spoločenských zvierat a psov a vakcináciu proti besnote, ktorými sú:

- a) zabezpečiť trvalé označenie psa chovaného na území Slovenskej republiky pred prvou zmenou vlastníka, najneskôr však do 12 týždňov veku a uviesť identifikačné údaje psa a údaje o vlastníkovi psa v centrálnom registri spoločenských zvierat, podľa § 19 zákona č. 39/2007 Z. z.
- b) zabezpečiť u zvierat starších ako tri mesiace povinnú preventívnu vakcináciu a pravidelnú revakcináciu podľa vakcinačnej schémy výrobcu použitej registrovanej vakcíny (1x ročne, 1x za 2 roky resp. 1x za 3 roky) podľa § 17 ods. 5 zákona 39/2007 Z. z..

D. Požiadavky pred nekomerčným premiestňovaním vnímavých mäsožravých zvierat na besnotu (psy, mačky, fretky) z uvedených okresov **do iných členských krajín a tretích krajín je potrebné splňať požiadavky na nekomerčné premiestňovanie spoločenských zvierat podľa** Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 576/2013 z 12. júna 2013 o nekomerčnom premiestňovaní spoločenských zvierat a zrušení nariadenia (ES) č. 998/2003, ktorými sú:

1. označenie zvierat'a transpondérom,
2. zapísanie platnej vakcinácie proti besnote v pase spoločenského zvierat'a,
3. zviera musí sprevádzať riadne vyplnený pas spoločenského zvierat'a vystavený v chove pôvodu, ktorý vydal poverený veterinárny lekár na vydávanie pasov spoločenských zvierat.
4. údaje o identifikovanom psovi, mačke, fretke a jeho vlastníkovi a údaje z pasu spoločenského zvierat'a musia byť zapísané v Centrálnom registri spoločenských zvierat.

E. Nekomerčné premiestňovanie spoločenských zvierat z ohniska a ochranného pásma besnoty je možné iba zo súhlasom vecne a miestne príslušnej RVPS po vyšetrení protilátok proti besnote v akreditovanom laboratóriu na vyšetrenie protilátok proti besnote – metódou titrácie neutralizujúcich protilátok najskôr na 30. deň po vykonanej vakcinácii. V prípade potvrdenia hladiny titra protilátok proti besnote rovnjej a vyššej ako 0,5 IU.ml⁻¹ metódou titrácie neutralizujúcich protilátok, sa zviera považuje podľa požiadaviek a odporúčaní WHO a WOA (OIE) za dostatočne chránené (nevnímavé) voči besnote a RVPS môže dať súhlas na premiestnenie zvierat'a z ohniska a ochranného pásma pred uplynutím 3 mesiacov ochrannej doby.

Nekomerčné premiestňovanie je akékoľvek premiestňovanie spoločenského zvierat'a, ktoré sprevádza svojho majiteľ'a, pričom toto premiestňovanie:

- a) nemá za cieľ predaj dotknutého spoločenského zvierat'a ani inú formu prevodu jeho vlastníctva a
- b) je súčasťou premiestňovania majiteľ'a spoločenského zvierat'a:
  - i) buď na jeho vlastnú zodpovednosť, alebo
  - ii) na zodpovednosť oprávnenej osoby v prípadoch, ak je spoločenské zviera fyzicky oddelené od svojho majiteľ'a;

F. Požiadavky pre premiestňovanie zvierat prostredníctvom zhromažďovacích stredísk pre psy, mačky a fretky – komerčné premiestňovanie. Platí pre celú Slovenskú republiku.

Podmienky premiestňovania psov, mačiek, fretiek z chovných zariadení do schválených zhromažďovacích stredísk pre psy, mačky a fretky.

Zviera premiestňované z chovného zariadenia do zhromažďovacieho strediska pre psy, mačky a fretky musí splňať nasledujúce podmienky:

1. musí byť označené transpondérom podľa čl. 17 nariadenia európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 576/2013 o nekomerčnom premiestňovaní spoločenských zvierat a zrušení nariadenia (ES) č. 998/2003. Transpondér musí spĺňať normu ISO 11785.

2. musí mať v pase spoločenského zvierat'a zapísanú platnú vakcináciu proti besnote, podľa prílohy č. III nariadenia európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 576/2013 o nekomerčnom premiestňovaní spoločenských zvierat a zrušení nariadenia (ES) č. 998/2003.

Vakcinácia proti besnote je platná ak:

- a) ju podal poverený veterinárny lekár na vydávanie pasov spoločenských zvierat,
- b) v čase vakcinácie malo zviera aspoň dvanásť týždňov
- c) dátum podania vakcíny proti besnote uviedol poverený veterinárny lekár v príslušnom oddiele pasu spoločenského zvierat'a,
- d) dátum aplikácie transpondéra musí predchádzať dátumu podania vakcinácie proti besnote, ktorý je uvedený v pase spoločenského zvierat'a,
- e) doba platnosti vakcinácie sa začína vytvorením ochranej imunity, ku ktorej nemôže dôjsť skôr ako 21 dní od dokončenia protokolu o vakcinácii vyžadovaného výrobcom pre primárnu vakcináciu, a trvá do konca doby ochranej imunity, ako sa uvádza v technickej špecifikácii povolenia na uvedenie na trh. Dobu platnosti vakcinácie uviedol poverený veterinárny lekár v príslušnom oddiele identifikačného dokladu.

3. musí ho sprevádzať riadne vyplnený pas spoločenského zvierat'a vystavený v chove pôvodu, ktorý vydal poverený veterinárny lekár na vydávanie pasov spoločenských zvierat, podľa § 6 ods. 5 písm. g) zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov v súvislosti s čl. 21 a 22 Nariadenia európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 576/2013 o nekomerčnom premiestňovaní spoločenských zvierat a zrušení nariadenia (ES) č. 998/2003 a podľa vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 577/2013 z 28. júna 2013 o vzorových identifikačných dokladoch na nekomerčné premiestňovanie psov, mačiek a fretiek, o zostavení zoznamov území a tretích krajín a požiadavkách na formát, grafickú úpravu a jazyky vo vyhláseniach potvrdzujúcich súlad s určitými podmienkami stanovenými v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 576/2013 Text s významom pre EHP.

4. údaje o identifikovanom psovi, mačke, fretke a jeho vlastníkov a údaje z pasu spoločenského zvierat'a musia byť zapísané v Centrálnom registri spoločenských zvierat podľa §19 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a podľa vyhlášky MPRV SR č. 19/2012 Z. z. o identifikácii a registrácii spoločenských zvierat.

5. musí pochádzať z registrovaného chovného zariadenia podľa čl. 93 Nariadenia európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429 o prenosných chorobách zvierat a zmene a zrušení určitých aktov v oblasti zdravia zvierat.

6. musí ho sprevádzať „Sprievodný doklad na premiestnenie zvierat z registrovanej prevádzky alebo chovu do strediska na zhromažďovanie spoločenských zvierat“, ktorý vystavil úradný veterinárny lekár po tom, čo vykonal klinickú a identifikačnú kontrolu všetkých premiestňovaných zvierat, podľa vyhlášky MPRV SR č. 283/2020 Z. z. o podrobnostiach o ochrane spoločenských zvierat, požiadavkách na odchyt túlavých zvierat a požiadavkách na karanténne stanice a útulky pre zvieratá.

7. zvieratá pochádzajúce z územia okresov Humenné, Medzilaborce, Snina, Svidník, Stropkov, Vranov nad Topľou, Michalovce, Sobrance, Trebišov musia okrem bodov 1. – 6. tejto časti programu **musia splňať aj dodatočné požiadavky na vyhovujúci titer protilátok proti besnote uvedené časti 8. písm. A) tohto eradikačného programu.**

G. Požiadavky na premiestňovanie iných zvierat ako mäsožravých.

Platí pre celú Slovenskú republiku.

Premiestňovanie koní, hovädzieho dobytku, oviec a kôz podlieha veterinárnym požiadavkám zákona 39/2007 Z. z. §3, §8 ods. písm. a), §12ods. 2 písm. j), 14 ods. 2 písm. a), §17 ods. 3, §20 a §37. Premiestňovanie medzi členskými štátmi a pri dovozoch alebo spätných dovozoch z tretích krajín podlieha veterinárnym požiadavkám ustanovených vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) 2021/403 z 18. marca 2021, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429 a (EÚ) 2017/625, pokiaľ ide o vzory certifikátov zdravia zvierat a vzory certifikátov zdravia zvierat/úradných certifikátov na vstup zásielok určitých kategórií suchozemských zvierat a ich zárodočných produktov do Únie a na ich premiestňovanie medzi členskými štátmi a o úradnú certifikáciu týkajúcu sa takýchto certifikátov, a ktorým sa zrušuje rozhodnutie 2010/470/EÚ.

Zvieratá sa musia podrobiť pred premiestnením klinickej prehliadke a musia pochádzať z registrovaného alebo schváleného zariadenia, v ktorom počas obdobia 30 dní pred premiestnením nebol hlásený výskyt infekcie vírusom besnoty.

9. Kompenzácie pri ozdravovaní

1. MPRV SR - poskytuje dotácie chovateľom podľa zákona č. 280/2017 Z. z. o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a o zmene zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
2. poisťovne - uhrádzajú škody v rozsahu poisťnej zmluvy.

10. Monitoring a prevencia

Monitoring a prevencia besnoty sa vykonáva u domácich zvierat podľa Plánu veterinárnej prevencie a ochrany štátneho územia (VPO) a u voľne žijúcich zvierat v súlade s Národným programom orálnej imunizácie líšok proti besnote podľa metodiky orálnej vakcinácie líšok proti besnote, uskutočnenej v jarnej a jesennej kampani.

1) Domáce zvieratá:

a) prevencia besnoty sa vykoná

1. povinnou preventívnou vakcináciou a pravidelnou revakcináciou mäsožravých zvierat podľa vakcinačnej schémy výrobcu použitej registrovanej vakcíny (1x ročne, 1x za 2 roky resp. 1x za 3 roky). Vakcináciu vykonávajú v súlade so zákonom o veterinárnej starostlivosti súkromní veterinári lekári, najneskôr však od tretieho mesiaca veku zvieratá,
2. indikovanou preventívnou vakcináciou koní, hovädzieho dobytku, oviec a kôz v ohnisku besnoty voľne žijúcich zvierat podľa posúdenia rizika v rozsahu stanovenom regionálnym veterinárnym lekárom,

b) monitoring besnoty sa vykoná v indikovaných prípadoch pri podozrení na chorobu,

c) veterinárnym vyšetrovaním zvierat vnímavých druhov, ktoré exponovali človeka alebo zviera - kontakt typu II alebo III podľa WHO klasifikácie (vzor veterinárneho

osvedčenia o vyšetrení zdravotného stavu zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zviera – príloha č. 2).

2) Voľne žijúce zvieratá:

- a) prevencia besnoty sa vykoná orálnou vakcináciou líšok proti besnote podľa metodiky vypracovanej Štátnou veterinárnou a potravinovou správou Slovenskej republiky (ďalej len „ŠVPS SR“) pre jarnú a jesennú kampaň zvlášť (vzor metodiky v prílohe č.1). Pri príprave metodiky na vykonanie orálnej vakcinácie líšok proti besnote sa berie do úvahy vývoj nákazovej situácie a výsledky monitoringu predchádzajúcej kampane. Metodika zahŕňa ďalšie spolupracujúce organizácie, dodávateľské organizácie, určuje termín vykonania jednotlivých kampaní orálnej vakcinácie líšok proti besnote, vakcinačné územie určené na leteckú distribúciu a na ručnú distribúciu, rozloženie a množstvo vakcinačných návnad určených na leteckú distribúciu a na ručnú distribúciu. Súčasťou metodiky je aj popis a charakteristika vakcinačnej návnady, spôsob distribúcie vakcinačných návnad a manipulácie s návnadou. Koordinátormi leteckej a ručnej distribúcie vakcinačných návnad sú veterinári inšpektori zdravia zvierat regionálnych veterinárnych a potravinových správ, ktorí zabezpečujú na zverenom území úlohy, ako styk s dodávateľskou organizáciou (dodávateľskými organizáciami), leteckou spoločnosťou, informovanie médií a orgánov na regionálnej úrovni, kontrolu skladovania a transportu vakcíny, dohľad nad spôsobom vykonávania distribúciu vakcinačných návnad, podávanie denných hlásení o priebehu orálnej vakcinácie a hodnotenie priebehu.
- b) monitoring besnoty je hradený z prostriedkov štátneho rozpočtu a jeho vykonávanie je súčasťou metodiky orálnej vakcinácie líšok proti besnote. Súčasťou monitoringu besnoty voľne žijúcich zvierat je laboratórne vyšetrenie na besnotu všetkých zvierat vnímavých druhov a predpísané serologické a virologické vyšetrenia líšok ulovených v rámci kontroly účinnosti orálnej vakcinácie líšok v danej kampani. Za účelom získania dostatočného množstva vzoriek po každej vakcinačnej kampani bude vyplatené dodávateľom zástrelné podľa usmernenia ŠVPS SR.

Monitoring a prevencia sa každý rok analyzuje a na základe výsledkov sa aktualizuje.

11. Stratégia ozdravovania od besnoty v Slovenskej republike od roku 2018

U domácich zvierat zahŕňa:

1. pri vnímavých mäsožravých zvieratách starších ako tri mesiace povinná preventívna vakcinácia a pravidelná revakcinácia mäsožravých zvierat podľa vakcinačnej schémy výrobcu použitej registrovanej vakcíny (1x ročne, 1x za 2 roky resp. 1x za 3 roky),
2. povinnú identifikáciu a evidenciu všetkých psov, mačiek a fretiek pri premiestňovaní,
3. povinnú identifikáciu (trvalé označenie) psov pred prvou zmenou vlastníka, najneskôr však do 12 týždňov veku a vedenie identifikačných údajov psa a údajov o vlastníkovi v centrálnom registri spoločenských zvierat
4. certifikáciu splnenia zdravotných podmienok na premiestnenie mäsožravcov v obchodnom styku a pri premiestňovaní na hromadné akcie - zvody (zvíra bolo trvalo nezameniteľne označené, identifikačné údaje psa a údaje o vlastníkovi psa sú vedené v centrálnom registri spoločenských zvierat, zvíra pochádza zregistrovaného chovu, v ktorom podľa úradných informácií počas obdobia 30 dní pred odchodom nebol hlásený infekcie vírusom besnoty, zvíra staršie ako 3 mesiace bolo vakcinované proti besnote, čím sa rozumie, že uplynulo viac ako 21 dní od poslednej vakcinácie proti besnote, ale menej ako doba účinnosti vakcinácie podľa vakcinačnej schémy určenej výrobcou),

5. monitoring výskytu besnoty laboratórnym vyšetrením uhynutých domácich zvierat a usmrtených zvierat prejavujúcich zmeny správania sa alebo iné príznaky besnoty,
6. kontrolu priebehu monitorovania prostredníctvom programu - Veterinárny informačný systém (VIS).

U voľne žijúcich zvierat zahŕňa:

1. monitoring výskytu besnoty laboratórnym vyšetrením všetkých uhynutých voľne žijúcich zvierat a ulovených voľne žijúcich zvierat prejavujúcich zmeny správania sa, v čase kontroly účinnosti orálnej vakcinácie líšok proti besnote aj každá ulovená líška,
2. vykonávanie orálnej vakcinácie líšok proti besnote v dvoch samostatných kampaniach ročne,
3. kontrolu priebehu monitorovania prostredníctvom programu VIS.

12. Opatrenia pri výskyte choroby

Opatrenia nariaďuje regionálna veterinárna a potravinová správa podľa § 8 ods. 3 písm. e) zákona č. 39/2007 Z. z..

Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa **pri podozrení na výskyt besnoty u domácich zvierat** nariadi fyzickým osobám a právnickým osobám opatrenia na kontrolu chorôb zvierat a určí termín na ich splnenie, ktorými

a) nariadi

1. odchyt túlavých zvierat odborne spôsobilou fyzickou osobou alebo právnickou osobou, ktorou sa rozumie osoba, ktorá po absolvovaní skúšky pred skúšobnou komisiou ukončila školenie „Odchyt túlavých alebo zabehnutých zvierat“ na Inštitúte vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach (ďalej len „IVVL v Košiciach“) a získala „Osvedčenie o odbornej spôsobilosti k výkonu odchytu zabehnutých, opustených a túlavých zvierat“ alebo inou osobou, ktorá vykonáva túto činnosť pod dozorom odborne spôsobilej fyzickej alebo právnickej osoby,
2. dezinfekciu miesta usmrtenia alebo uhynutia besného zvierat'a a taktiež dôkladnú dezinfekciu, resp. spálenie všetkých predmetov, ktoré mohli prísť do priameho kontaktu s besným zvierat'om,
3. dodanie uhynutého alebo usmrteného vnímavého zvierat'a na laboratórne vyšetrenie na potvrdenie/vylúčenie besnoty (vzorky zasielať podľa bodu 5 tohto programu) resp. neškodné odstránenie uhynutých a usmrtených zvierat asanačným podnikom,
4. izoláciu a sledovanie všetkých vnímavých zvierat, ktoré prišli do kontaktu alebo mohli prísť do kontaktu so zvierat'om podozrivým na besnotu,
5. neškodné odstránenie mlieka získaného od kráv podozrivých na besnotu, a zákaz používania produktov teplokrvných živočíchov na ľudský konzum a na kŕmne účely, ak tieto živočíchy prišli alebo mohli prísť do kontaktu so zvierat'om podozrivým na besnotu,
6. povinnosť hlásenia každého prípadu expozície ľudí a zvierat, zmeny správania sa domácich zvierat, uhynutia voľne žijúcej zveri v ohnisku a v zóne pozorovania v okruhu 10 km,

b) zakáže

1. premiestňovanie a zhromažďovanie vnímavých druhov zvierat,
2. voľný pohyb vnímavých zvierat v ohnisku.

Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa v prípade nepotvrdenia výskytu besnoty zruší nariadené opatrenia na kontrolu chorôb.

Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa **pri potvrdení výskytu besnoty u domácich zvierat** predchádzajúce opatrenia na kontrolu chorôb rozšíri o ďalšie opatrenia na kontrolu chorôb zvierat a fyzickým osobám a právnickým osobám určí termín na ich splnenie, ktorými

a) vymedzí ohnisko besnoty a ochranné pásmo 10 km,

b) nariadi v ohnisku a ochrannom pásme

1. označenie ohniska výstražnými tabuľkami s nápisom „POZOR BESNOTA !“,
2. usmrtenie vnímavých zvierat (nevakcinovaných, s hladinou protilátok proti besnote potvrdenou **metódou titrácie neutralizujúcich protilátok** nižšou ako $0,5 \text{ IU.ml}^{-1}$), ktoré prišli do kontaktu so zvierat'om, pozitívnym na prítomnosť antigénu besnoty,
3. vykonať evidenciu psov a mačiek, trvalé označenie psov a ochrannú vakcináciu psov, mačiek a iných mäsožravcov starších ako 3 mesiace, ktoré doposiaľ neboli vakcinované proti besnote alebo od poslednej vakcinácie proti besnote uplynula doba účinnosti vakcinácie, za predpokladu, že neprišli do kontaktu, alebo nemali možnosť prísť do kontaktu so zvierat'om, pozitívnym na prítomnosť antigénu besnoty,
4. vykonať ochranné vakcinovanie vnímavých domácich zvierat, mlieko a iné produkty od nich získané povolí používať na ľudský konzum a na kŕmne účely až po nadobudnutí imunity (táto doba sa určí podľa údajov výrobcu vakcíny).

c) nariadi mestským a obecným úradom v ohnisku a ochrannom pásme zabezpečiť informovanosť občanov o výskyte besnoty a s tým spojených opatreniach vrátane poučenia o chorobe podľa bodu „Poučenie o chorobe“

Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa **pri podozrení na výskyt besnoty u voľne žijúcich zvierat** nariadi fyzickým osobám a právnickým osobám opatrenia na kontrolu chorôb zvierat a určí termín na ich splnenie, ktorými

a) nariadi

1. odchyt túlavých zvierat odborne spôsobilou fyzickou osobou alebo právnickou osobou, ktorou sa rozumie osoba, ktorá po absolvovaní skúšky pred skúšobnou komisiou ukončila školenie „Odchyt túlavých alebo zabehnutých zvierat“ na IVVL v Košiciach a získala „Osvedčenie o odbornej spôsobilosti k výkonu odchyту zabehnutých, opustených a túlavých zvierat“ alebo inou osobou, ktorá vykonáva túto činnosť pod dozorom odborne spôsobilej fyzickej alebo právnickej osoby,
2. dezinfekciu miesta utratenia, uhynutia besného zvierat'a a taktiež dôkladne vydezinfikovať, resp. spáliť všetky predmety, ktoré mohli prísť do priameho kontaktu s besným zvierat'om,
3. dodanie uhynutého alebo usmrteného vnímavého zvierat'a na laboratórne vyšetrenie na potvrdenie/vylúčenie besnoty (vzorky zasielať podľa bodu 5 tohto programu) resp. neškodné odstránenie uhynutých a usmrtených zvierat asanačným podnikom,
4. izoláciu a sledovanie všetkých vnímavých zvierat, ktoré prišli do kontaktu alebo mohli prísť do kontaktu so zvierat'om podozrivým na besnotu,
5. neškodné odstránenie mlieka získaného od kráv podozrivých na besnotu, a zákaz používania produktov teplokrvných živočíchov na ľudský konzum a na kŕmne účely, ak tieto živočíchy prišli alebo mohli prísť do kontaktu so zvierat'om podozrivým na besnotu,
6. povinnosť hlásenia každého prípadu expozície ľudí a zvierat, zmeny správania sa domácich zvierat, uhynutia voľne žijúcej zveri v ohnisku a v zóne pozorovania v okruhu 10 km,

7. miestne príslušnému užívateľovi poľovného revíru lov všetkých voľne žijúcich zvierat podozrivých z besnoty (prejavujúce príznaky podľa bodu „**Poučenie o chorobe**“)

b) zakáže

1. premiestňovanie a zhromažďovanie vnímavých druhov zvierat,
2. voľný pohyb vnímavých domácich zvierat v ohnisku,
3. odchyt voľne žijúcej zveri na ďalší chov.

Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa v prípade nepotvrdenia výskytu besnoty zruší nariadené opatrenia na kontrolu chorôb.

Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa **pri potvrdení výskytu besnoty u voľne žijúcich zvierat** predchádzajúce opatrenia na kontrolu chorôb rozšíri o ďalšie opatrenia

na kontrolu chorôb zvierat a fyzickým osobám a právnickým osobám určí termín na ich splnenie, ktorými

a) vymedzí ohnisko besnoty a ochranné pásmo 10 km,

b) nariadi v ohnisku

1. označenie ohniska výstražnými tabuľkami s nápisom „POZOR BESNOTA !“,
2. usmrtenie a vyšetrenie vnímavých zvierat (nevakcinovaných, s hladinou protilátok proti besnote potvrdenou **metódou titrácie neutralizujúcich protilátok** nižšou ako $0,5 \text{ IU.ml}^{-1}$), ktoré prišli do kontaktu so zvierat'om, pozitívnym na prítomnosť antigénu besnoty,
3. vykonať evidenciu psov a mačiek, trvalé označenie psov a ochrannú vakcináciu psov, mačiek a iných mäsožravcov starších ako 3 mesiace, ktoré doposiaľ neboli vakcinované proti besnote alebo od poslednej vakcinácie proti besnote uplynula doba účinnosti vakcinácie podľa vakcinačnej schémy určenej výrobcom, za predpokladu, že neprišli do kontaktu, alebo nemali možnosť prísť do kontaktu so zvierat'om, pozitívnym na prítomnosť antigénu besnoty,
4. vykonať ochrannú vakcináciu hovädzieho dobytku, oviec a kôz podľa posúdenia rizika v rozsahu stanovenom regionálnym veterinárnym lekárom, pasúce zvieratá ustajniť ho až do nadobudnutia imunity (táto doba sa určí podľa údajov výrobcu vakcíny).

c) nariadi mestským a obecným úradom v ohnisku a ochrannom pásme zabezpečiť informovanosť občanov o výskyte besnoty a s tým spojených opatreniach vrátane poučenia o chorobe podľa bodu „Poučenie o chorobe“

Postup pri poranení vakcinovaného zvierat'a iným zvierat'om pozitívnym na besnotu, neznámym domácim alebo divo žijúcim zvierat'om

Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa **pri poranení vakcinovaného zvierat'a** (za vakcinované zviera sa považuje zviera vakcinované proti besnote, ak v prípade primovakcinácie od dátumu vakcinovania uplynula doba dlhšia, ako výrobcom vakcíny deklarovaná doba na navodenie imunity a kratšia ako doba účinnosti vakcinácie proti besnote a v prípade revakcinácie bolo vykonané opakované vakcinovanie počas platnosti predchádzajúcej vakcinácie proti besnote) iným zvierat'om pozitívnym na besnotu (potvrdené v súlade s časťou 5. Diagnostika), neznámym domácim alebo divo žijúcim zvierat'om (líška, pes, kuna, jazvec, ktoré nie je možné laboratórne vyšetriť v súlade s časťou 5. Diagnostika) rozhodne o ďalšom postupe nasledovne:

I. na základe súhlasu vlastníka alebo držiteľa poraneného vakcinovaného zvierat'a

- a) do piatich dní od expozície nariadi na náklady vlastníka alebo držiteľa poraneného vakcinovaného zvierat'a odobrať vzorku krvného séra na vyšetrenie hladiny protilátok proti besnote, ktorú vyšetří VÚ Zvolen. Minimálne množstvo krvného séra na laboratórne vyšetrenie je 1 ml. V prípade, že množstvo materiálu vo vzorke bude menšie, nebude môcť byť vykonané laboratórne vyšetrenie a nebude možné zviera považovať za dostatočne chránené (nevnímavé) voči besnote. Veterinárny lekár, ktorý krvné sérum odoberie, vzorku riadne označí číslom čipu zvierat'a a zodpovedá za to, že do laboratória bude doručená práve táto vzorka.
- b) súbežne s nariadením odberu vzorky krvného séra na vyšetrenie príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa nariadi
  1. izoláciu poraneného vakcinovaného zvierat'a až do doručenia výsledku vyšetrenia,
  2. neodkladné nezameniteľné elektronickým identifikačným systémom (transpondér - mikročip) zodpovedajúcim parametrom podľa normy ISO 11 784 identifikovateľným čítacím zariadením podľa normy ISO 11 785 na náklady vlastníka, ak zviera týmto spôsobom nie je označené, najneskôr v čase odberu vzorky krvného séra. Označenie zvierat'a a kód transpondéru potvrdí súkromný veterinárny lekár, ktorý elektronický identifikačný systém aplikoval,
  3. vykonanie post expozičnej vakcinácie proti besnote.
- c) po doručení výsledkov vyšetrenia vzorky krvi alebo krvného séra, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa podľa výsledku vyšetrenia nariadi:
  1. **v prípade potvrdenia hladiny protilátok proti besnote nižšej ako 0,5 IU.ml⁻¹ metódou titrácie neutralizujúcich protilátok, sa zviera považuje podľa požiadaviek a odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a Svetovej organizácie pre zdravie zvierat (OIE) za nedostatočne chránené (vnímavé) voči besnote** a regionálna veterinárna a potravinová správa nariadi humánne usmrtenie poraneného vnímavého zvierat'a a jeho laboratórne vyšetrenie na besnotu; výsledok vyšetrenia a svoje rozhodnutie regionálna veterinárna a potravinová správa oznámi príslušnému orgánu verejného zdravotníctva.
  2. **v prípade potvrdenia hladiny protilátok proti besnote rovnjej a vyššej ako 0,5 IU.ml⁻¹ metódou titrácie neutralizujúcich protilátok, sa zviera považuje podľa požiadaviek a odporúčaní WHO a OIE za dostatočne chránené (nevnímavé) voči besnote** a regionálna veterinárna a potravinová správa uvoľní zviera z izolácie a nariadi pozorovaciu dobu 3 mesiacov. Počas pozorovacej doby musí vlastník alebo držiteľ zvierat'a denne skontrolovať zdravotný stav zvierat'a a bezodkladne hlásiť akúkoľvek zmenu zdravotného stavu zvierat'a vyšetrujúcemu súkromnému veterinárnemu lekárovi a regionálnej veterinárnej a potravinovej správe, ktorá nariadila pozorovaciu dobu poraneného dostatočne chráneného (nevnímavého) zvierat'a. V prípade, že sa príznaky zhodujú s príznakmi besnoty, regionálna veterinárna a potravinová správa nariadi bezodkladné usmrtenie zvierat'a a zaslanie vzorky zo zvierat'a na laboratórne vyšetrenie v súlade s časťou 5. Diagnostika.
- d) v prípade, že v tých istých priestoroch sú držané aj iné vnímavé druhy zvierat, regionálna veterinárna a potravinová správa uloží vhodné opatrenia podľa bodov I. a) až I. c) aj pre tieto zvieratá.

II. na základe súhlasu vlastníka alebo držiteľa poraneného vakcinovaného zvierat'a

- a) nariadi
  1. neodkladné nezameniteľné označenie elektronickým identifikačným systémom (transpondér - mikročip) zodpovedajúcim parametrom podľa normy ISO 11 784 identifikovateľným čítacím zariadením podľa normy ISO 11 785 na náklady vlastníka, ak zviera týmto spôsobom nie je označené, najneskôr v čase odberu vzorky krvného

- séra. Označenie zvierat'a a kód transpondéru potvrdí súkromný veterinárny lekár, ktorý elektronický identifikačný systém aplikoval,
2. vykonanie post expozičnej vakcinácie proti besnote.
- b) nariadi preventívnu izoláciu vakcinovaného zvierat'a na dobu 3 mesiacov. Počas izolácie sa musí zabrániť kontaktu izolovaného zvierat'a s iným zvieratom alebo ľuďmi, s výnimkou osôb, ktoré zabezpečujú dennú starostlivosť o zviera a dennú kontrolu jeho zdravotného stavu a obývajú spoločné priestory. Akúkoľvek zmenu zdravotného stavu izolovaného zvierat'a je jeho držiteľ povinný okamžite hlásiť vyšetrujúcemu súkromnému veterinárnemu lekárovi a regionálnej veterinárnej a potravinovej správe, ktorá nariadila izoláciu poraneného dostatočne chráneného (nevnímavého) zvierat'a. V prípade, že príznaky sa zhodujú s príznakmi besnoty regionálna veterinárna a potravinová správa nariadi bezodkladné usmrtenie zvierat'a a zaslanie vzorky zo zvierat'a na laboratórne vyšetrenie s súlade s časťou 5. Diagnostika,
  - c) v prípade, že sú v tých istých priestoroch držané aj iné vnímavé druhy zvierat, regionálna veterinárna a potravinová správa uloží vhodné opatrenia podľa bodov II. a) a II. b) aj pre tieto zvieratá.
- III. ak vlastník alebo držiteľ poraneného vakcinovaného zvierat'a nedokáže alebo odmietne plniť opatrenia podľa I. alebo II.,** regionálna veterinárna a potravinová správa nariadi usmrtenie poraneného vakcinovaného zvierat'a a jeho laboratórne vyšetrenie na besnotu v súlade s časťou 5. Diagnostika.

Za ohnisko besnoty sa na základe potvrdenia výskytu besnoty vymedzí chov alebo kataster obce, prípadne iná zemepisne vymedzená oblasť, v ktorej sa zistilo zviera podozrivé z besnoty. Potvrdením výskytu besnoty sa rozumie dôkaz antigénu vírusu besnoty (FAT) a dôkaz nukleovej kyseliny vírusu (PCR metóda).

13. Dezinfekcia

Na dezinfekciu možno použiť len registrované dezinfekčné prostriedky podľa návodu výrobcu.

14. Zrušenie nariadených opatrení

1. Opatrenia na kontrolu chorôb regionálna veterinárna a potravinová správa zruší okamžite, v prípade nepotvrdenia výskytu besnoty,
  - D.** po uplynutí pozorovacej doby, ak
    - a. sa v priebehu 3 mesiacov nevyskytol žiadny ďalší prípad besnoty domácich alebo voľne žijúcich zvierat; táto doba sa predlžuje na 6 mesiacov, ak bol ohniskom vymedzený chov s výskytom vnímavých mäsožravcov, ktoré nie sú systematicky vakcinované proti besnote,
    - b. sa v ohnisku nenachádza žiadne vnímavé zviera,
    - c. bola vykonaná záverečná dezinfekcia.
  - E.** V mimoriadnych prípadoch so súhlasom ŠVPS SR môže RVPS nariadiť u vakcinovaných zvierat najskôr na 30. deň po vakcinácii proti besnote odber vzoriek na vyšetrenie protilátok proti besnote. V prípade potvrdenia hladiny rovnej a vyššej ako $0,5 \text{ IU.ml}^{-1}$ **metódou titrácie neutralizujúcich protilátok**, sa zviera považuje podľa požiadaviek a odporúčaní WHO a WOA (OIE) za dostatočne chránené (nevnímavé) voči besnote a RVPS môže dať súhlas na premiestnenie zvierat'a z ohniska a ochranného pásma pred uplynutím 3 mesiacov ochrannej doby.

Pre ostatné nevyšetrené zvieratá v chove (karanténna stanica, útulok a pod.) naďalej platí lehota na premiestňovanie v stanovená v nariadených opatreniach

- F. V prípade potvrdenia hladiny nižšej ako $0,5 \text{ IU.ml}^{-1}$ **metódou titrácie neutralizujúcich protilátok**, sa zvieratá považujú podľa požiadaviek a odporúčaní WHO a WOA (OIE) za vnímavé na besnotu a nie je ho možné v žiadnom prípade premiestniť. V takomto prípade RVPS nariadi revakcináciu proti besnote. Následne je zvieratá možné premiestniť za týchto podmienok:
- po uplynutí 30 dní od revakcinácie sa vykoná odber vzoriek na vyšetrenie protilátok proti besnote. V prípade potvrdenia hladiny rovnú a vyššú ako $0,5 \text{ IU.ml}^{-1}$ **metódou titrácie neutralizujúcich protilátok**, sa zvieratá považujú podľa požiadaviek a odporúčaní WHO a WOA (OIE) za dostatočne chránené (nevnímavé) voči besnote
  - po zrušení nariadených opatrení
- G. V prípade dočasného umiestnenia vnímavého mäsožravého zvieratá (hotel pre psov, veterinárna klinika a pod.) je možné vykonať najskôr na 30. deň po preukázanej vakcinácii odber vzoriek na vyšetrenie protilátok proti besnote. V prípade potvrdenia hladiny rovnú a vyššú ako $0,5 \text{ IU.ml}^{-1}$ **metódou titrácie neutralizujúcich protilátok**, sa zvieratá považujú podľa požiadaviek a odporúčaní WHO a WOA (OIE) za dostatočne chránené (nevnímavé) voči besnote a RVPS môže dať súhlas na premiestnenie zvieratá z ohniska a ochranného pásma pred uplynutím 3 mesiacov ochrannej doby k majiteľovi/držiteľovi zvieratá.

15. Vakcinácia proti besnote

Vlastník alebo držiteľ zvieratá vnímavého druhu mäsožravca, je povinný v súlade s § 17 ods. 5 zákona č. 39/2007 Z. z. zabezpečiť vakcináciu proti besnote.

Vakcináciu ostatných vnímavých domácich zvierat (mimo koní, hovädzieho dobytku, oviec a kôz) povoľuje príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa za podmienok schválených ŠVPS SR. Vakcináciu koní, hovädzieho dobytku, oviec a kôz povoľuje príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa.

Vakcinácia voľne žijúcich líšok sa vykonáva 2x ročne formou orálnej vakcinácie v jarnej a jesennej kampani podľa metodiky vypracovanej ŠVPS SR, ktorej vzor je uvedený v prílohe č. 1.

16. Ukončenie národného programu eradikácie besnoty v Slovenskej republike

Program bude ukončený udržaním štatútu krajiny bez výskytu besnoty podľa príslušných predpisov EÚ a WOA (OIE).

Vzor

**ŠTÁTNA VETERINÁRNA A POTRAVINOVÁ SPRÁVA SLOVENSKEJ
REPUBLIKY**
Botanická č. 17, 842 13 BRATISLAVA

Určené:

**regionálne veterinárne a potravinové správy SR,
veterinárne a potravinové ústavy SR,
Dodávateľská organizácia
ÚŠKVBL - Nitra**

Náš list:

Vybavuje:

Bratislava:

Vec: Orálna vakcinácia líšok proti besnote – sezónna kampaň ..... – metodické pokyny

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ďalej len „ŠVPS SR“) organizuje .....(poradie) sezónnu kampaň orálnej vakcinácie voľne žijúcich líšok proti besnote spôsobom, ktorý zodpovedá kritériám Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO).

Program stanovuje cieľ utlmiť výskyt besnoty na väčšine územia štátu a tým minimalizovať výdavky štátneho rozpočtu, ktoré sú vynakladané na prevenciu a tlmenie besnoty v rezorte pôdohospodárstva a zdravotníctva.

Ďalšie spolupracujúce organizácie sú Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, Slovenská poľovnícka komora a jej územné organizácie, Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, orgány miestnej samosprávy.

Dodávateľskou organizáciou je (dodávateľskými organizáciami sú) .....

I. Organizačné zabezpečenie orálnej vakcinácie – jar/jeseň .....(rok):

1. **Termín orálnej vakcinácie** – od xx.yy.zzzz do xx.yy.zzzz (posun je možný podľa vývoja počasia)
2. **Vakcinačné územie: A) letecké pokladanie – na celkovej rozlohe ..... km²**
  - v ..... časti územia Slovenskej republiky z letísk ....., na rozlohe cca. .... kilometrov štvorcových,
  - v ..... časti územia Slovenskej republiky z letísk ....., na rozlohe cca. .... kilometrov štvorcových.

B) ručné pokladanie

  - na území ..... o rozlohe cca ..... km²,
  - v prímestských častiach ..... o rozlohe cca ..... km²,
  - na vybraných skládkach tuhého komunálneho odpadu.
3. **Rozloženie návnad: A) letecké pokladanie** bude vykonávané:
  - z výšky najviac 150 metrov nad terénom pri rýchlosti maximálne 150 km/hod., v minimálne dvoch letových líniách navzájom vzdialených nie viac ako 500 m. Pri leteckom pokladaní sa vynechajú územia s nadmorskou výškou nad 1200 metrov, vodné plochy, cestné komunikácie, mestá, osady.

B) ručné pokladanie bude vykonávané:

- v prímestských častiach miest a na území určenom v bode 2 B s denzitou pokladania - ..... **vakcinačných dávok na km²**
- na skládkach tuhého komunálneho odpadu tak, že na jednu skládku sa rovnomerne rozloží ..... **vakcinačných dávok** (koordinátor orálnej vakcinácie líšok môže podľa veľkosti skládky počet dávok upraviť).

Poľovný hospodár rozdelí osoby poverené rozložením vakcinačných návnad v teréne do dvojíc, a tie rozložia návnady na 100 ha poľovného revíru šachovnicovým spôsobom. Podľa rozlohy revíru sa stanoví tím, ktorého činnosť riadi poľovný hospodár. Pre každé vakcinačné územie je potrebné pripraviť mapu v mierke 1:10 000 - 15 000, do ktorej sa presne zakreslia miesta rozloženia jednotlivých vakcinačných návnad, aby mohla byť vykonaná kontrola.

4. Množstvá vakcinačných dávok – A) letecké pokladanie: celkovo .....

- dávok
- Z letiska .....: ..... dávok
  - Z letiska .....: ..... dávok
  - Z letiska .....: ..... dávok
  - Z letiska .....: ..... dávok

B) ručné pokladanie: celkovo .....

dávok

- hl. m. SR Bratislava: ..... dávok
- mestá - .....: ..... dávok
- .....: ..... dávok
- .....: ..... dávok
- .....: ..... dávok
- skládky tuhých komunálnych odpadov v SR: ..... dávok
- územie .....: ..... dávok

V prípade potreby je možné vakcinačné návnady na ručné pokladanie doobjednať s tým, že faktúru hradí objednávateľ a objednávka musí byť schválená regionálnou veterinárnou a potravinovou správou (ďalej len „RVPS“).

5. Vakcinačná návnada - ..... (názov vakcíny): popis a charakteristika vakcinačnej návnady

6. Distribúcia návnad: A) letecké pokladanie do mraziarenských skladov:

- .....(názov skladu) - ..... dávok (pre letisko .....),
- .....(názov skladu) - ..... dávok (pre letisko .....),
- .....(názov skladu) - ..... dávok (pre letisko .....),

zabezpečí ..... (dodáv. organizácia) v termíne od xx.yy.zzzz do xx.yy.zzzz

B) ručné pokladanie na RVPS

• .....(pre RVPS) - ..... dávok ..... (určenie návnady),
zabezpečí ..... (dodáv. organizácia) podľa časového harmonogramu (bod II.)

Distribúciu vakcinačných návnad z mraziarenských skladov na jednotlivé letiská zabezpečí ..... (dodáv. organizácia) podľa rozhodnutia koordinátora pre dané vakcinačné územie

7. Personálne zabezpečenie: veterinárni inšpektori ochrany zdravia zvierat na RVPS budú odbornými koordinátormi leteckého i ručného pokladania pre územie príslušných regiónov. Koordinátor zaisťuje na zverenom území potrebné konkrétne úlohy. Ide hlavne o styk s dodávateľskou organizáciou, zabezpečenie kontroly dodávky vakcíny, odberu vzoriek vakcinačných dávok a dohľad nad spôsobom vykonávania pokládky vakcinačných návnad prostredníctvom veterinárnych inšpektorov zdravia zvierat príslušných RVPS a vyhodnocovanie kampane orálnej vakcinácie líšok proti besnote. **Koordinátor môže písomne poveriť veterinárneho inšpektora zdravia zvierat na príslušnej RVPS plnením svojich povinností, ktoré je potrebné vykonať v správnom území príslušnej RVPS. Poverenie doručuje riaditeľovi príslušnej RVPS a ŠVPS SR najneskôr jeden týždeň pred orálnou vakcináciou líšok proti besnote v danom správnom území RVPS.** Koordinátor alebo ním poverený veterinárny inšpektor RVPS najneskôr ráno, pred začiatkom letov, v rámci operatívnej porady zhodnotí situáciu a vývoj počasia a rozhodne o začatí alebo prerušení pokládky vakcinačných návnad. O svojom rozhodnutí informuje dodávateľskú organizáciu a ŠVPS SR. Vakcinačné návnady je možné pokladať za teplôt v rozsahu **+2°C až +20°C.**

Koordinátor **zabezpečí** vyhotovenie **správy o priebehu leteckého pokladania** z každého letového dňa, v ktorej bude uvedené:

- začiatok a koniec jednotlivých letov (miesto, dátum a čas),
  - počet letov,
  - prerušenie letov,
  - teplota ovzdušia na začiatku a na konci leteckého pokladania vakcinačných návnad,
  - počet použitých vakcinačných dávok,
  - názov a šarža použitých vakcinačných návnad,
  - počet vakcinačných návnad odobratých a zaslaných na laboratórne vyšetrenie titru vírusu besnoty vo vakcinačných návnadách, potrebných na kontrolu účinnosti vakcinačných návnad a číslo výrobnéj šarže, ak boli vzorky odobrané,
  - prípadne zistené nedostatky.
- Správu je potrebné zaslať nasledujúci pracovný deň do 10.00 hodiny na elektronickú adresu xxxxx.yyyyyyyyyy@svps.sk

Vzorku vakcinačných návnad odoberie koordinátor alebo príslušný veterinárny inšpektor RVPS v súlade s osobitným metodickým prípisom (Odber a zasielanie vzoriek vakcinačných návnad pri kontrole účinnosti orálnej vakcinácie líšok proti besnote č. 2875/2018-226 zo dňa 04. septembra 2018) a zabezpečí prepravu vzoriek v zmrazenom stave do Veterinárneho ústavu Zvolen. Takisto odoberie vzorku v prípade každého podozrenia, že s vakcinačnými návnadami sa nesprávne manipulovalo (pri uskladnení, pri preprave, a pod.). Všetky vzorky vakcinačných návnad sa odoberajú ako úradná vzorka.

..... (dodáv. organizácia) predloží GPS (Global Positioning System) záznam, z ktorého je zrejme územie pokladania vakcinačných návnad a územie, kde sa vakcinačné návnady nepokladali. Tieto GPS záznamy v mierke 1:200 000 zasiela ŠVPS SR z každého letového dňa, zo súhrnu letových dní z každého letiska a súhrn leteckej pokládky celej kampane orálnej vakcinácie.

Koordinátor **zabezpečí** vyhotovenie **správy o priebehu ručného pokladania**, v ktorej uvedie

- začiatok a ukončenie ručného pokladania vakcinačných návnad podľa jednotlivých prímestských častí,
- teploty ovzdušia na začiatku a na konci ručného pokladania podľa jednotlivých prímestských častí,
- počet použitých vakcinačných dávok,
- názov a šarža použitých vakcinačných návnad,
- počet vakcinačných návnad odobratých a zaslaných na laboratórne vyšetrenie titru vírusu besnoty vo vakcinačných návnadách, potrebných na kontrolu účinnosti vakcinačných návnad a číslo výrobnej šarže, ak boli vzorky odobrané,
- prípadne zistené nedostatky.
Koordinátor správu zašle po ukončení ručného pokladania na elektronickú xxxxx.vvvvvvvvvvvv@svps.sk.
- **Koordinátor zabezpečí prevzatie vakcinačných návnad na mieste určenom na základe dohody medzi dodávateľskou organizáciou a RVPS.**

8. Kontrola účinnosti orálnej vakcinácie - vykonanie kontrolných vyšetrení:

- všetky domáce, hospodárske a voľne žijúce teplokrvné zvieratá podozrivé z besnoty musia byť odoslané na laboratórne vyšetrenie,
- na 3., 8. a 14. deň po ručnej pokládke sa vykoná kontrola príjmu vakcinačnej návnady na vybraných územiach (**RVPS** ..... 3x1 km² v prímestských častiach mesta ....., **RVPS** ..... 3x1 km² v prímestských častiach mesta .....); kontrolou sa rozumie počet chýbajúcich vakcinačných návnad oproti plánu ručnej pokládky vakcinačných návnad k danému dňu po pokládke,
- od 45. dňa po vykonaní orálnej vakcinácie, užívatelia poľovných revírov podľa pokynov RVPS vykonajú odstrel líšok, ktoré sú určené na kontrolu účinnosti jarnej kampane ..... orálnej vakcinácie líšok proti besnote; nevyhnutné je dodať na laboratórne vyšetrenie najmenej 1 líšku z každého poľovného združenia,
- **termín ukončenia kontroly účinnosti orálnej vakcinácie je 90. deň od začiatku kontroly účinnosti orálnej vakcinácie** alebo ho určí ŠVPS SR samostatným prípisom,
- **uložený líšku** je treba zabaliť do dvoch nepriepustných obalov (napr. PVC vrecia), medzi ktorými je sací materiál a **dopraviť do 48 hodín na príslušnú RVPS**; RVPS dopraví materiál na spádový veterinárny a potravinový ústav. Je možné materiál dopraviť priamo na Veterinárny ústav Zvolen. Vzorky líšok sa odoberajú a zasielajú v súlade s metodickým pokynom č. 6450/2000-250 zo dňa 9.11.2000,
- **VÚ Zvolen zašle výsledok laboratórneho vyšetrenia na prítomnosť vírusu besnoty do troch pracovných dní od jeho vykonania na príslušnú RVPS, ktorá vystavila žiadanku na laboratórne vyšetrenie; na ŠVPS SR za účelom fakturácie vykonaných úkonov zasielajú spolu s faktúrou kópiu každej žiadanky na laboratórne vyšetrenie na besnotu a protokol o výsledku laboratórneho vyšetrenia,**
- pri odbere vzoriek je potrebné dodržiavať zásady stanovené pre prácu s infekčným materiálom,
- **VÚ Zvolen u vzoriek nervového tkaniva od všetkých pozitívnych zvierat vykoná účelom konfirmáciu a typizáciu vírusu besnoty,**
- **VÚ Zvolen vyšetrí vzorky transudátu alebo kruoru a časť mandibuly (jeden kus) od všetkých vyšetrených zvierat určených na kontrolu účinnosti orálnej vakcinácie líšok proti besnote,**

- **monitoring účinnosti orálnej vakcinácie líšok proti besnote vykonáva VÚ Zvolen v rámci,**
- po obdržaní výsledkov účinnosti jesennej kampane orálnej vakcinácie líšok sa vykoná ich vyhodnotenie poradným orgánom ústredného riaditeľa pre zdravie zvierat,
- laboratórne vyšetrenia úradných vzoriek vakcinačných návnad pre potreby ŠVPS SR vykoná Veterinárny ústav **Zvolen**.

9. Manipulácia s vakcinačnými návnadami a bezpečnostné opatrenia

Vakcinačné návnady sú v čase expedície z výrobného podniku, transportu do skladov a v určených skladoch v zmrazenom stave (pri teplote - 12°C a nižšej). Vakcínu, vybratú z mraziarenského skladu je potrebné najneskôr do 24 hodín rozložiť v oblasti vakcinácie. Pre človeka je vakcinačná návnada pri bežnom zaobchádzaní neškodná. Vakcína obsahuje atenuovaný kmeň vírusu besnoty. Ak sa obsah blistra zapracovaného v návnade dostane na ruky, je potrebné ruky ihneď umyť vodou a mydlom. Ak sa obsah blistra dostane na sliznicu úst, nosa alebo očí človeka, je potrebné okamžite vyhľadať lekárske ošetrovanie. Ochranné rukavice sú nepostrádateľné pri manipulácii s vakcinačnou návnadou z bezpečnostného hľadiska a z dôvodu zabránenia prenosu ľudského pachu na vakcinačnú návnadu. Použité ochranné rukavice a iný materiál, ktorý bol v kontakte s vakcinačnou návnadou je potrebné zničiť spálením.

10. Ďalšie pokyny

RVPS zašlú poľovným združeniam písomné informácie týkajúce sa úloh poľovných hospodárov pri zabezpečovaní sezónnej kampani ..... orálnej vakcinácie líšok proti besnote. RVPS obvyklým spôsobom informujú poľovné združenia o vyplácaní zástrelného za ulovenú líšku alebo nájdenú čerstvo uhynutú líšku na laboratórne vyšetrenie v súlade s metodickým usmernením ŠVPS SR.

II. Časový harmonogram orálnej vakcinácie líšok proti besnote – jarná/jesenná kampaň

A. Letecké pokladanie z letiska

1. .... (vakcína) začiatok
2. ....(vakcína) začiatok

B. Ručné pokladanie

1. prímestské časti mesta ..... (vakcína) začiatok
2. územie ..... (vakcína) začiatok

ústredný riaditeľ

VZOR

Veterinárne osvedčenie o vyšetrení zdravotného stavu zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zvierat'a.....
Odtlačok pečiatky vyšetrujúceho veterinárneho lekára.....
Poradové číslo**Veterinárne osvedčenie o vyšetrení zdravotného stavu zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zvierat'a**

Zvierat'a (druh, plemeno, pohlavie, farba, vek, identifikačné číslo a meno).....

Vlastník/držiteľ* zvierat'a (meno, priezvisko, presná adresa, tel. číslo)
.....
.....

Deň, mesiac a rok očkovania zvierat'a proti

besnote.....

Poranená osoba (meno, priezvisko, presná adresa, tel. číslo, dátum poranenia)
.....
.....Poranenie nahlásil/la (meno, priezvisko, adresa, tel. číslo a dátum ohlásenia)
.....
.....

Ošetrojúci lekár (meno, priezvisko, zdrav. zariadenie) .....Dátum ošetrenia __/__/__

Ja, dolepodpísaný/ná vlastník/držiteľ* zvierat'a, beriem na vedomie, že zvierat'a musí byť po dobu 14 dní uzatvorené tak, aby nemohlo uniknúť ani poraniť človeka alebo zvierat'a. Každú zmenu v správaní, prípadne stratu alebo uhynutie zvierat'a bezodkladne oznámim ošetrojúcemu veterinárnemu lekárovi a príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe.

Toto zvierat'a predvediem k druhému vyšetreniu dňa __/__/__ a k tretiemu vyšetreniu dňa __/__/__ k veterinárnemu lekárovi a predložím tento písomný doklad. Beriem na vedomie "Poučenie" uvedené na zadnej strane a povinnosti a dôsledky, ktoré z neho a všeobecne záväzných právnych predpisov vyplývajú pre vlastníka alebo držiteľa zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zvierat'a.

V ..... dňa .....

Podpis

vlastníka/držiteľa* zvierat'a

*) Nehodiace sa škrtnúť.

Oddiel č. 1

III. prehliadka (14. DEŇ)**Veterinárne osvedčenie o vyšetrení zdravotného stavu zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zvierat'a**Zvierat'a (druh, plemeno, pohlavie, farba, vek, identifikačné číslo a meno)
.....Vlastník/držiteľ* zvierat'a (meno, priezvisko, presná adresa, tel. číslo)
.....
.....Deň, mesiac a rok očkovania proti besnote
.....Poranená osoba (meno, priezvisko, presná adresa, tel. číslo, dátum poranenia)
.....
.....

Epizootologická situácia v mieste pôvodu zvierat'a a anamnéza prípadu.....

Pri dnešnej prehliadke neboli zistené príznaky ochorenia na besnotu.

V ..... dňa __/__/__

.....
Odtlačok pečiatky a podpis veterinárneho lekára

*) Nehodiace sa škrtnúť.

Oddiel č. 2

II. PREHLIADKA (5.DEŇ)

Veterinárne osvedčenie o vyšetrení zdravotného stavu zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zviera

Zviera (druh, plemeno, pohlavie, farba, vek, identifikačné číslo a meno)

Vlastník/držiteľ* zvierat'a (meno, priezvisko, presná adresa, tel. číslo)

Deň, mesiac a rok očkovania proti besnote

Poranená osoba (meno, priezvisko, presná adresa, tel. číslo, dátum poranenia)

Epizootologická situácia v mieste pôvodu zvierat'a a anamnéza prípadu

Pri dnešnej prehliadke neboli zistené príznaky ochorenia na besnotu a zviera bude opätovne vyšetrené dňa __/__/____ v

Nariaďuje sa uzatvorenie a pozorovanie zvierat'a po dobu nasledujúcich 9 dní!

V ..... dňa __/__/____

Odtlačok pečiatky a podpis veterinárneho lekára

*) Nehodiace sa škrtnúť.

Oddiel č. 3

I. PREHLIADKA (1.DEŇ)

Veterinárne osvedčenie o vyšetrení zdravotného stavu zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zviera

Zviera (druh, plemeno, pohlavie, farba, vek, identifikačné číslo a meno)

Vlastník/držiteľ* zvierat'a (meno, priezvisko, presná adresa, tel. číslo)

Deň, mesiac a rok očkovania proti besnote

Poranená osoba (meno, priezvisko, presná adresa, tel. číslo, dátum poranenia)

Epizootologická situácia v mieste pôvodu zvierat'a a anamnéza prípadu

Pri dnešnej prehliadke neboli zistené príznaky ochorenia na besnotu a zviera bude opätovne vyšetrené dňa __/__/____ v

Nariaďuje sa uzatvorenie a pozorovanie zvierat'a po dobu nasledujúcich 14 dní!

V ..... dňa __/__/____

Odtlačok pečiatky a podpis

veterinárneho lekára

*) Nehodiace sa škrtnúť.

Poučenie pre vlastníka alebo držiteľa zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zviera

Besnota je nebezpečná choroba, prenosná na všetky teplokrvné stavovce vrátane človeka. Po prepuknutí príznakov má vždy smrteľný priebeh a je neliečiteľná. U zvierat sa z počiatku prejavuje hlavne zmenou správania (neklud, neposlušnosť, nutkavé správanie). U psov sa prejavuje vydávaním chrapľavých zvukov, snahou uniknúť, zvrátenou chuťou (požieranie slamy, kameňov, dreva, hliny, a pod.). Neskôr sa môže prejavovať zúrivosť, kúsavosť, snahou napadnúť iné zviera alebo človeka, prípadne zmenou pohľadu alebo koordinácie pohybu. U mačiek sa prejavuje vyhľadávaním a ukryvaním sa v tmavých a kludných miestach. Postupom priebehu choroby dochádza k ochmútiu dolnej čeľuste a jazyka, k nemožnosti hltania, výtoku ťahavých slín, ochmútiu iných častí tela až uhyntiu udusením.

V zmysle § 17 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov je vlastník alebo držiteľ zvierat'a okrem iného povinný:

- a) hlásiť orgánu veterinárnej správy podozrenie alebo výskyt besnoty (zoonóza - choroba prenosná zo zvierat'a na človeka),
- b) zabezpečiť pri vnímavých mäsožravcoch vakcináciu proti besnote,
- c) bez meškania zabezpečiť veterinárne vyšetrenie zvierat'a, ktoré poranilo človeka.

V zmysle § 4 ods. 4 zákona č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov je držiteľ psa alebo osoba, ktorá psa vedie, povinná povedať svoje meno, priezvisko a adresu trvalého pobytu a meno, priezvisko a adresu trvalého pobytu vlastníka psa osobe, ktorú pes pohryzol. Súčasne je povinný skutočnosť, že pes pohryzol človeka bez toho, aby bol sám napadnutý alebo vyprovokovaný, ak sa nepoužil v nutnej obrane alebo v krajnej núdzi, oznámiť obci, kde je pes evidovaný.

VETERINÁRNE OSVEDČENIE O VYŠETRENÍ ZDRAVOTNÉHO STAVU ZVIERAŤA, KTORÉ PORANILO ČLOVEKA ALEBO ZVIERA IHNEĎ ODOVZDAŤ PORANENEJ OSOBE/ZÁKONNÉMU ZÁSTUPCOVI!

V prípade potreby odoslania zvierat'a k veterinárnemu vyšetreniu do iného okresu, veterinárny lekár, ktorý vykonal vyšetrenie zvierat'a, ohlásí príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe túto skutočnosť vrátane údajov z oddielu č. 1 a vlastník/držiteľ zvierat'a predloží toto veterinárne osvedčenie o vyšetrení zdravotného stavu zvierat'a, ktoré poranilo človeka alebo zviera potvrdené veterinárnym lekárom.

V ..... dňa ___ / ___ / _____
 .....

Odtlačok pečiatky a podpis
 veterinárneho lekára